

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ВОДАТА Е ШИРОКА

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

— Тук ли си?

— Дойдох да те видя.

След малко той попита:

— Къде е „тук“?

Лежеше по гръб, така че не можеше да види много, освен таван и горната една трета от Ана. Във всеки случай очите му изглеждаха нефокусирани.

— Болницата.

Нова пауза. Промърмори нещо от рода на „Аз ли съм тук?“. Думите бяха неясни. После добави съвсем отчетливо:

— Не си ти. Изглеждаш добре.

— Добре съм. Ти си тук. И аз съм тук. За да те видя.

Това го накара да се усмихне. Усмивката на възрастен, легнал по гръб, прилича на усмивка на дете, защото гравитацията работи за нея, не срещу нея.

— Може ли да ми бъде казано, или знанието ще ме убие?

— Ако знанието можеше да те убие, щеше да си мъртъв преди години.

— Болен ли съм?

— Добре ли се чувстваш?

Той извърна глава на една страна — първото физическо движение, което извършваше.

— Чувствам се болен. — Думите бяха завалени. — Натъпкан с хапчета. Някакви хапчета. — Главата се раздвижи отново, неспокойно. — Не ми харесва — каза. И я погледна право в очите. — Не се чувствам добре, Ана. Студено ми е. Усещам студ.

Сълзи напълниха очите и потекоха от тях в сивеещата коса. Това става в случаите на човешко страдание, когато страдащият лежи с лице нагоре и е на средна възраст.

Ана произнесе името му и хвана ръката му. Нейната длан беше по-малка от неговата, с няколко градуса по-топла и много близка като структура и форма, дори формата на ноктите ѝ беше подобна. Тя задържа дланта му. Той задържа нейната. След известно време неговата започна да се отпуска.

— Някакви хапчета — промълви той. Сега очите му бяха затворени.

Проговори още веднъж. Каза или „Време“, или „Бреме“. Ана отговори на първото: „Имам време, ще почакам“. После ѝ мина през ум, че е имал предвид бремето, което му тежи. Виждаше бремето в начина, по който дишаше, докато спи.

— Заради лекарствата е — каза тя. — Всеки път ме пита дали не може да престанете да му ги давате. Възможно ли е да му намалите дозата?

Лекарят отговори:

— Химиотерапия — и изрече и други думи, някои от които бяха имена на лекарства, завършващи на „зил“ и „ин“.

— Казва, че не може да спи, но не може и да се събуди. Мисля, че му е нужно да поспи. И да се събуди.

Лекарят изговори много други думи. Произнесе ги бързо, отчетливо и с лекота, така да се каже, и толкова уверено, че Ана повярва във всички тях, поне за три часа.

— Лудница ли е това? — попита Гидиън, напълно ясно.

— Хм. — Ана плетеше.

— Мислех, че е отделение.

— О, тук са отделни частни стаи. Добро място, има възможност за уединение. Почивен дом. Уреден. Скъп.

— Сенилност, инкон... инконтиненция. Не мога да говоря, Ана.

— Хм?

— Удар?

— Не, не. — Остави плетката на коляното си. — Преуморен си.

— Тумор?

— Не. Здрав си като бик. Само леко си превъртял. Уморен си. Държа се странно.

— Какво съм направил? — попита той със светнал поглед.

— Направи се на пълен глупак.

— Еднократно?

— Ами, изми всички черни дъски. В института. С вода и сапун.

— И това ли е всичко?

— Каза, че е време за ново начало. Накара декана да донесе кофите и сапуна. — Двамата едновременно се засмяха. — Остави останалото. Намери им сериозни занимания, повярвай ми.

Сега всички разбираха, че много коментираното му новогодишно писмо до „Таймс“, което беше защитавал с нехарактерна енергичност, е било симптом. Поради тази причина много хора, които смущаващо го бяха взели за морална оценка, изпитаха облекчение. Сега, когато гледаха назад, виждаха, че Гидиън не е бил на себе си през последните месеци. Всъщност промяната можеше да се проследи три години назад, когато жена му Доротея почина от левкемия. Той понесе загубата добре, разбира се, но все пак не стана ли някак затворен — все по-затворен? Само че никой не бе го забелязал, защото той беше ужасно зает. Беше престанал да ходи на почивка във фамилната хижа край езерото в планината и често говореше публично за борецата се за мир организация, чийто съпредседател беше станал. Работеше прекалено много. Сега бе повече от ясно. За съжаление не стана ясно преди априлската вечер, когато започна публичната си лекция по въпроса за етиката в науката, когато се взираше в аудиторията безмълвно в продължение на 35 секунди (приблизително — един от присъстващите в залата философи математици беше засякъл продължителността на тишината до момента, в който бе станала болезнена, макар и все още не непоносима), след което бавно, с тих и груб глас обяви: „Количественото изразяване на Смъртта сега е един от основните проблеми пред теоретичната физика във втората половина на Западното полукълбо“. След това затвори уста и се втренчи в присъстващите.

Хансен, който обяви лекцията му и седеше на подиума на лекторите, беше едър мъж с бърз ум. Без особени усилия той успя да убеди Гидиън да отиде зад кулисите с него, в една от залите за семинари. Тъкмо там Гидиън настоя всички черни дъски да се измият идеално. Не стана агресивен, при все че поведението му според Хансен би могло да се определи като „необикновено своенравно“. По-късно в личен разговор Хансен се питаше дали поведението на Гидиън не е било своенравно открай време, защото той никога не се бе поддавал на контрол, и дали не би било по-добре да използва думата

„ирационално“. Тази дума би била очакваната. Но тъкмо този факт го накара да се запита дали поведението на Гидиън (като физик теоретик) изобщо някога е било рационално и дали неговото собствено поведение (като физик теоретик или иначе) би могло да се опише адекватно с термина „рационално“. Не каза нищо обаче за тези си разсъждения и няколко поредни уикенда положи много труд, за да направи алпинеум край къщата си.

Макар и да не бе показал агресивност към други или към себе си, Гидиън се бе опитал да избяга. В даден момент като че ли внезапно бе разбрал, че е била повикана медицинска помощ. Действаше решително. Каза на декана, на д-р Хансен, д-р Мехта и докторанта господин Чу, които бяха с него (няколко души от аудиторията или института полагаха усилия да държат любопитните и репортерите настрана): „Вие довършете черните дъски тук. Аз ще отида в 40-и кабинет“, веднага взе кофа и гъба и забързано прекоси коридора към празната зала за упражнения, в която Чу и Хансен, които незабавно го последваха, му попречиха да отвори прозорец. Залата беше на първия етаж и намерението му стана ясно от неговите думи: „Нека изляза, моля, помогнете ми да изляза“. Чу и Хансен бяха принудени да задържат ръцете му със сила. Той оказа кратка съпротива, за да се освободи. След като не успя, притихна и видимо стана замислен. Малко преди да пристигне медицинският персонал, предложи на Чу шепнешком: „Ако седнем на пода тук, може и да не ни видят“. Когато медицинският персонал влезе в залата и се приближи до него, той каза високо: „Добре, да бъде вашето“, но веднага започна да крещи без думи, да пищи. Докторантът Чу, брилянтен млад биофизик, който нямаше голям опит с човешкото страдание, пусна ръката му и се разплака. Медицинският персонал, който може би имаше прекалено голям опит с човешкото страдание, веднага му вля бързодействащо приспивателно или успокоително чрез подкожна инжекция. След 35 секунди (приблизително) пациентът притихна и стана управляем, като прие без съпротива усмирителната риза, само с израз (лицев, не вербален) на леко удивление или може би любопитство.

— Трябва да се махна оттук.

— О, Гид, не още, трябва да почиваш. Мястото е прилично. Намалиха ти лекарствата. Виждам разликата.

— Трябва да се махна, Ана.

— Още не си добре.

— Аз не съм пациент. Губя търпение. Помогни ми да се махна. Моля!

— Защо, Гид? За какво?

— Няма да ме оставят да направя каквото трябва да направя.

— И какво трябва да направиш?

— Да полудея.

Скъпа Лин,

Продължават да ми позволяват да посещавам Гидиън всеки следобед от пет до шест, защото съм единствената му роднина, овдовялата сестра на вдовеца, но някак си имам чувството, че се натрапвам. Не мисля, че докторът одобрява посещенията ми, според него след мен пациентът става неспокоен, но няма право да ми забрани да ходя, предполагам, докато Гидиън е там. Мисля, че всъщност няма никакво право да го направи в частен дом за почивка като онзи, но ме кара да изпитвам вина. Никога не съм знаела кога да се подчинявам на хората. Говори се, че докторът е най-добрият по нервни сривове. Напоследък казва, че Гидиън се влошава, че преставя да реагира на терапията, но продължава да го тъпче с лекарства. Какво се очаква от Гидиън да му каже? Не е хапнал нищо от четири дни. Реагира на мен, когато наоколо няма никого, или поне той говори, аз реагирам. Вчера ме попита за вас, деца. Казах му за развода на Кейт. Натъжи се. „Всички се развеждат“ — каза. И аз се натъжих и му отговорих: „Е, ние не се разведохме. Ти и Доротей. Аз и Луис. Смъртта ни раздели. Кое е за предпочитане, питам се?“. Той каза: „Едно и също е. Сливане на атоми или разцепване на атоми. Човешката раса е едно голямо ядрено семейство“. Чудя се дали лекарят смята, че така говорят лудите хора? Може би си мисли, че така говорят двама побъркани?

По-късно Гидиън ми каза какво е бремето. Това са хората, които умират. Много от тях са деца, малки, кухи, празни деца. Други са възрастни хора, много леки, кухи, стари мъже и жени. Поотделно не тежат много, но пък са много. Възрастните хора лежат върху краката

му. Децата са на голяма купчина върху гърдите, върху гръдната кост. Трудно му е да диша.

Днес ме помоли да му помогна да излезе и да направи каквото трябва. Плаче, когато говори за това. Винаги съм мразела да плаче, когато бяхме деца, дори когато станах на тринайсет или четиринайсет. Той плачеше само от истинска тъга. Докторът казва, че има остра депресия и че трябва да се лекува с химикали. Гидиън обаче не е депресиран. Мисля, че е тъжен. Защо не го оставят да скърби? Ще унищожи ли скръбта му нас, останалите? Унищожават ни хората, които не скърбят, така си мисля.

— Ето ти дрехите. Трябва да станеш и да се облечеш, Гидиън. Ако искаш да дойдеш с мен. Не ми дадоха позволение. Просто не мога да установя контакт с този доктор, държи да те лекува и това е. Ако искаш да дойдеш, ще трябва да станеш и да ходиш.

— Да си взема ли леглото?

— Стига глупости.

— Библията.

— За бога, не ставай религиозен точно сега. Ако си, ще те върна тук. Побързай. Ето ти панталоните.

— Моля ви, оставете ме само за минутка — каза той на умиращите деца, на възрастните мъже и жени.

— Ооо, колко си отслабнал! Дай да те закопчая. Така. Ще се справиш ли? Дръж се. Не. Дръж се за мен. Не си се хранил, замаян си.

— Замаян Гиди.

— Млъквай! Опитай се да изглеждаш нормално.

— Ние сме нормални.

Излязоха от стаята и минаха по коридора ръка за ръка, нормална двойка на средна възраст. Минаха покрай възрастна жена в инвалидна количка, която приспиваше куклата си, и покрай стаята на младежа, който гледаше. Минаха покрай бюрото на приемната. Ана се усмихна и каза на рецепционистката с особен глас:

— Ще се поразходим в градината.

Рецепционистката се усмихна и отбеляза:

— Прекрасно време.

Двамата излязоха на павираната алея пред дома, тръгнаха по нея между моравите към желязната порта. Излязоха и свиха наляво. Колата на Ана беше паркирана малко по-нататък по улицата, под някакви брястове.

— Ох, ох, ако получа инфаркт, вината ще е твоя. Толкова треперя, че не мога да мушна ключа на място. Ти добре ли си?

— Разбира се. Къде отиваме?

— На езерото.

— Излезе със сестра си, докторе. На разходка. Преди около половин час.

— Разходка, за бога! — извика докторът. — Къде?

Аз съм Ана. Аз съм Гидиън. Аз съм Гидиана. Аз съм брат на сестра си, сестра на брат си. Аз съм Гидиън, който умира, но умирам твоята смърт, не моята. Аз съм Ана, която не е луда, но аз съм твой брат, който е луд. Вземи ръката ми, братко, от тъмнината! *Reich' mir das Hand, mein Leben, komm' in mein Schloss mit mir.* О, но не искам да вляза в този замък, братко мой. Това е замъкът, в който не искам да влизам. Той има тъмна кула. За кого ме вземаш, за Чайлд Роланд? Аз Роланд, а ти — Оливър? Не, ние познаваме това място, това е нашето старо място, където раснахме като деца. Хайде да танцуваме тук, на брега на езерото, край водата. Ти ще си кулата, аз ще съм езерото. Ти ще танцуваш в моето отражение, аз ще се изпълня с твоите начупени от вълните трепкащи камъни. Опри се леко на мен, куло, братко, виждаш ли, ако се облегнеш леко на мен, сме едно. Но ние винаги сме били едно, сестрабрат. Винаги сме танцували сами. Аз съм Гидиън, който танцува в твоята душа, и умирам. Не мога да танцувам повече. Спускам се надолу, на долу, надолу. Не мога да лежа, не мога да танцувам. Всички отражения се разсейват. Не мога да танцувам. Не мога да дишам. Те лежат върху мен, лежат в мен. Как е възможно гладните да са толкова тежки, Ана?

Гидиън, твоя ли е вината? Не може да е твоя. Никога не си навредил на живо същество.

Но вината съм аз, знаеш. Вината в моята душа и в твоята, самата вина. Линията, по която земята се движи. И идва земетресението, хората умират, малките стреснати деца, младите мъже с оръжията, жените, застинали с пазарски чанти пред изчезващия супермаркет, старците, които клечат и протягат сбръчкани пръсти към залитащата земя. Аз предадох всички. Не им дадох достатъчно храна да ядат.

Как би могъл? Ти не си Бог! О, да. Съм. Ние сме.

Ние?

Да, ние сме. Наистина. Ако не бях Бог, защо трябваше да умирам сега? Умира Бог. Бог е скръбна загуба. Всички ние умираме един за друг.

Ако аз съм Бог, аз съм Богиня и ще се преродя. От собственото си тяло ще се преродя.

Разбира се, но само ако аз умра. И аз съм ти. Или ще ме отблъснеш на ръба на гроба след петдесет години?

Не, не, не. Не те отблъсквам, при все че често ми се е искало. Но това не е ръбът на гроба, моя млада тъмнина, мой ужас, моя малка братска душа. Това е само бряг на езеро, виждаш ли?

Няма друг бряг.

Трябва да има.

Не. Всички морета имат само един бряг. Как биха могли да имат повече?

Има само един начин да разберем.

Студено ми е. Студено е, водата е студена.

Виж, те са там. Толкова много са, толкова много. Децата не потъват, защото са кухи, издути с въздух. Възрастните хора плуват известно време. Виж как онзи старец стиска буца пръст, късче от света, което е държал, когато е дошло земетресението. Малък остров, не много голям. Виж как тя държи бебето си над водата. Трябва да й помогна, трябва да отида при нея!

Ако докосна един, ще ме уловят. Ще се вкопчат в мен като удавници и ще ме повлекат надолу със себе си. Не плувам толкова добре. Ако ги докосна, ще се удавя.

Погледни тук — познавам това лице. Не е ли Хансен? Държи се за скала, горката душа — една дъска би му помогнала повече.

Ето я Кейт. Ето бившия съпруг на Кейт. Лина е добър плувец, винаги е била, не се тревожа за Лин. Но Кейт е в беда. Има нужда от помощ. Кейт! Не се преуморявай, мила, не ритай толкова силно. Водата е много широка. Пази силите си, плувай бавно, скъпа Кейт, детето ми!

Ето го и малкия Чу. И виж там, ето го лекаря, паднал вътре презглава. И рецепционистката. И старицата с куклата. Ако подам ръка на един, сто ще се протегнат да я уловят, хиляда, хиляда милиона, ще ме издърпат надолу, ще ме удавят. Не мога да спася и едно дете, дори едно-единствено дете. Не мога да спася себе си.

Тогава така да бъде. Поеми ръката ми, дете! Странниче в тъмнината, в дълбоката вода, поеми ръката ми. Плувай с мен, докато можем. Нека се удавим заедно, защото е сигурно, че няма да бъдем спасени поотделно.

Тихо е тук, в дълбоката вода. Не виждам вече лицата.

Доротея, някой ни следва. Не поглеждай назад.

Аз не съм жената на Лот, Луис. Аз съм жената на Гидиън. Мога да погледна назад, без да се превърна в сол. Пък и кръвта ми никога не е била достатъчно солена. Ти не бива да поглеждаш назад.

За Орфей ли ме вземаш? Бях добър пианист, но не чак толкова добър. Признавам обаче, страхувам се да погледна назад. Не искам всъщност.

Направих го току-що. Двама са. Мъж и жена.

Боях се от това.

Мислиш ли, че са те?

Кой друг би ни следвал?

Да, те са, нашата съпруга и нашият съпруг. Върнете се! Върнете се! Това място не е за вас.

Мястото е за всеки, Доротея.

Да, но не още, не още. О, Гидиън, върни се! Той не ме чува. Не мога да говоря ясно вече. Луис, извикай им.

Върнете се! Не ни следвайте! Не могат да ни чуят, Доротея. Виж как идват, сякаш пясъкът е вода. Не знаят ли, че тук няма вода?

Не знам какво знаят, Луис. Не помня. Гидиън! О, Гидиън, хвани ръката ми.

Ана, улови ръката ми!
Могат ли да ни чуят? Могат ли да ни докоснат?
Не знам. Не помня.

Студено е, на мен ми е студено. Много дълбоко е, твърде далече е. Протегнах ръка, протегнах ръка в тъмнината, но не знам каква беше ползата от това. Не знам дали съм държал някое дете за малко, или някоя тъмна сянка е протегнала ръка към мен. Не знам пътя. Бяха прави там, на твърдата земя. Казваха ми да не тъгувам. Казваха ми да не поглеждам. Казваха ми да забравя. Казваха ми да се храня и да си вземам лекарствата — онези, които завършват на „зил“ и „ин“. Бяха прави. Казваха ми да мълча, да не крещя, да не плача силно. Сега не вдигай шум, бъди добър. И бяха прави. Каква полза от крещенето? Каква полза да крещиш: „Помощ, помощ, давя се!“, когато всички останали се давят също? Чух ги да крещят „Помощ, помощ, моля!“. Но сега не чувам нищо. Чувам единствено шума на дълбока вода. О, вземи ръката ми, любов моя, студено ми е, студено ми е, студено ми е.

*Водата е широка, не мога да премина
нямам и крила да полетя.
Дай ми лодка, която носи двамина
и двамина ще гребем нататък, с любовта.*

Има, о, има друг бряг! Погледни светлината, светлината на утринта върху скалите, светлината от бреговете на утринта. Аз съм светлина. Тежестта я няма. Аз съм светлина.

Но това е същият бряг, Гидиана.

Значи сме се прибрали у дома. Цяла нощ гребяхме с веслата на тъмно, в студа, и се прибрахме у дома — дом, в който никога не сме били досега, дом, който никога не сме напускали. Вземи ръката ми и пристъпи на брега с мен, моя сестра живот, мой брат смърт. Виж, това е началното място. Тук започваме, тук, с пороя, който ни разделя.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.